

גבוהה ועצומה, שבזכותה שורה השכינה בכל אחד מעם ישראל, ועד כדי כך שאם היה כל יום קדוש כמו שבת, לא היה צורך במשכן, ולכן מלאכת המשכן לא דוחה שבת.

זיקה' – בא ללמד אותנו על השבת, אבל זה גם העניין של כל הפרשה, וכמו שאמרנו ששם הפרשה הולך על כל הפרשה. ולומר לך שקדושת השבת היא כמו קדושת המשכן. והנפקא מינה היא, שהיום אע"פ שאין לנו בית מקדש, יש לנו שבת, ולכן כשאדם שומר שבת, קדושת השבת היא כל כך גדולה ועצומה, עד כדי כך – שהבית שלך מתקדש בקדושת המשכן ובית המקדש. ואיפה המזבח? כתוב בגמ' ברכות (דף נה.): "וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה'" (יחזקאל מא, כב) ר' יוחנן ור' אלעזר דאמרי תרוייהו: כל זמן שבית המקדש קיים מזבח מכפר על ישראל, ועכשיו שלחנו של אדם מכפר עליו". אבל יש לנו בעיה, שאנחנו לא אוכלים כל כך בקדושה, ואיך יהיה השולחן שלנו כמו מזבח, נכון הוא יכול להיות כמו מזבח, אבל הבעיה באנו. והפיתרון, אומר רבנו בליקוטי מוהר"ן (תורה נ"ז) שאכילת שבת הכל זה קודש, כלומר כל מה שאנחנו אוכלים בשבת, אפילו אם אנחנו אוכלים קצת יותר ממה שצריך, כל האכילה היא קדושה, וממילא השלחן שלנו בשבת קדוש בקדושת המזבח. כי הרי בכל שבת הבית שלנו הוא 'בית המקדש', והשולחן זה המזבח, ובאכילה אני כמו הכהן שאוכל קרבנות, ולכן קדושת השבת יותר גבוהה אפילו מבית המקדש, ועל כן אין בנין המשכן ולא בנין בית המקדש דוחים שבת. יוצא שפרשת זיקה' עניינה להקהיל קהילות ברבים, כדי ללמד הלכות שבת, ושבת קודש זה כמו ויותר מקדושת המשכן.

התפקיד הגדול של האבא לגרום שיהיה שמחה לכולם בשבת

העניין של השמחה בשבת הוא מאוד חשוב, רבנו אומר בליקוטי מוהר"ן (תורה י"ז ח"ב) שבשבת האדם צריך להיות בשמחה גדולה. רבנו שאל את רבי נתן: האם אתה שמח בשבת? רבי נתן ענה לו: לפעמים בשבת אני 'פרוס' (כלומר יש לי יראת שמים בשבת), אמר לו רבנו: 'לא כך, בשבת אדם צריך להיות בשמחה גדולה, והשמחה אתה תקבל יראת שמים, שהיא יראה מאהבה. עיקר העניין בשבת זה לשמוח בשולחן שבת בשמחה גדולה.

פעם אחת הייתי אצל רבי יהודה עדס בבית ביום שישי, בסביבות השעה 11:00 בבוקר, השולחן היה כבר ערוך ומסודר (אצל הצדיקים כבר מכינים את השבת מוקדם) אך כיוון שהגענו עם איזה נדיב מאוד גדול, שהגיע מחו"ל רק ליום יומיים, ואחרי שבת הוא כבר היה צריך לנסוע, ורבי יהודה עדס שהכיר אותנו היטב קיבל אותנו, והוא אמר שהוא לא נוהג לקבל אף אחד ביום שישי, והוא עשה משהו יוצא מן הכלל, ודיבר איתנו על עניין קדושת השבת, הוא סיפר שבכל שבת קודש על שולחן שבת הוא תמיד היה בוחן את הילדים שלו בפרשת השבוע במה שלמדו. וכטבעם של ילדים שלפעמים הם יודעים את הכול טוב, ולפעמים יש דברים

'ויקהל פקודי' - ה'תשפ"א / הרה"ג אליהו עטיה שליט"א

ליקוטי מוהר"ן בפרשה - מבוסס על תורה רמ"ג תניינא

קדושת המשכן ביום שבת / הקשר בין ויקהל לפרשת החודש

השבת והמועדות הם שני סוגי אמונה: קידוש החודש

ניתן לקבל במייל: 6537488@gmail.com

אנו קרובים לא' ניסן של הילולת יום ההולדת רבנו הקדוש, (ואע"פ שביהדות לא כל כך חוגגים את היום הולדת כמ"ש: "יום הולדת את פרעה"), אך כמה פעמים אמרנו שמפורים יש ללמוד שכן עושים יום הולדת, כי מבואר בגמ' (מגילה ג:) שכל מה שהמן לא הצליח במזימה שלו, זה בגלל שהוא לא ידע שבו' באדר משה לא רק נפטר, אלא גם משה נולד, ולמדנו מזה שגם יומולדת זה מאוד מאוד חשוב, ואנשי שלומנו היו נוסעים לאומן ב-א' ניסן לכבוד היום הולדת של רבינו הקדוש.

קדושת השבת בקדושת המשכן – והעניין ללמוד הלכות שבת

השבת פרשיות זיקה' פקודי מחוברות, ונוסף גם פרשת החודש, וכמו בשיעור שעבר, גם השבוע נבאר את הקשר בין פרשיות השבוע המארחות לבין הפרשה המתארכת – פרשת החודש, כי בוודאי צריך להיות קשר בין פרשות ויקהל פקודי לבין פרשת החודש. כתוב במדרש (ילקוט שמעוני ויקהל רמז ת"ח) שהעניין של זיקה', זה שהקב"ה אמר ציווי למשה רבנו להקהיל קהילות ברבים, כדי לדרוש לעם ישראל בהלכות השבת, וכן ציווהו כך לדורות שיהיו מקהילים קהילות גדולות כדי ללמד את הלכות שבת. וכידוע שהלכות שבת זה אחד הדברים שצריכים מאוד חיזוק, וכמובא במשנה ברורה (בהקדמה להלכות שבת, בשם רבי יהונתן אייבשיץ) שאם אדם לא לומד הלכות שבת, בטוח שהוא מחלל את השבת, ה' ירחם, ולכן מאוד חשוב ללמוד הלכות שבת, ויש ברוך השם קיצורים נפלאים שאדם ילמד בהם, וכל פעם שיש ספק אפשר לשאול רב ומורה הוראה.

שם הפרשה הוא המהות שלה, והמדרש הנ"ל לומד מהמילה זיקה' שצריך להקהיל קהילות גדולות ללמוד הלכות שבת. גם מה שאחר כך הפרשה עוסקת בעניין המשכן, זה קשור לשבת, כי מלאכת המשכן אינה דוחה שבת, כי אע"פ שהמשכן והשראת השכינה זה כל כך חשוב, והיה הווה אמינא לחשוב שבניין המשכן ידחה שבת, קמ"ל "את שבתותי תשמרו ומקדשי תיראו" – שבניין המקדש לא דוחה את השבת. ואדרבה את כל המלאכות האסורות בשבת, אנחנו בדוקא לומדים ממלאכת המשכן, שכל מלאכה שהיו עושים במשכן, אותה מלאכה אסור לעשות בשבת (ובמשכן נעשו כל ל"ט המלאכות, שאותן אסור לעשות בשבת).

ויש כאן רמז שאם היה כביכול כל יום שבת, לא היינו צריכים את המשכן, כי התפקיד של המשכן הוא לגרום שתשרה השכינה בעם ישראל גם ביום חול, אבל קדושת השבת היא כל כך

הוא כעין משכן ובית המקדש, והשולחן שבת שאתה יושב עם אשתך והילדים – זה המזבח, שעליו אמרו: "שולחנו של אדם דומה למזבח", וכשאתה אוכל בשבת, אתה כמו כהן שאוכל מן השלמים ומן הזבחים, ומקיים ממש את כל המצוות האלה. אך הרי אתה גם רוצה לזכות גם לרוח הקודש, כי רוח הקודש זה לא רק לדעת את העתידות, אלא זה הרגשה של קדושה, שיש לך יותר הנאה לעבוד את הקב"ה בקדושה ובטהרה ובשמחה, ואלו המדרגות הבסיסיות של רוח הקודש וזוהי 'רוח הקודש' ששורה על אדם – רוח של קדושה וטהרה. ואיך תזכה לזה כרגע שאין לנו עדיין בית המקדש איפה נקבל רוח הקודש? אנחנו נקבל רוח הקודש מ'שולחן שבת'. מכיון שאין מלאכת המשכן דוחה את השבת, כי שבת יש לה בעצמה את הקדושה של המשכן ובית המקדש של השולחן ובאמת הקב"ה עשה איתנו חסד גדול שאפילו שבית המקדש חרב, הוא השאיר לנו כל הזמן את המתנות הטובות שהשי"ת נתן לנו, ויש לנו את הזמנים הטובים שבהם אנחנו יכולים להשיג את הקדושה של השבת שהיא כמו בית המקדש, ובאמת עם הדברים האלה כשאדם רק יתבודד ויחזור לעצמו בהתבודדות על המשפטים שאמרנו עכשיו, הוא יקבל את שבת קודש בשמחה עצומה, וגם וגם ההכנה לכבוד שבת קודש תהיה בשמחה עצומה, אומר רבנו (ליקוטי מוהר"ן תורה י"ז ח"ב) "צריך ליזהר מאד להיות שְׂמֵחַ וטוֹב לֵב בְּשַׁבָּת, כִּי מַעֲלוֹת וקִדְשוֹת שַׁבָּת גְּדוּלָה וְיִקְרָה מְאֹד... וְרָאוּ וְנָכוֹן לְלַמֵּד בְּרֵאשִׁית חֻמְהָ (שער הקדושה) ... בְּעֵינֵי קִדְשָׁת וּמַעֲלוֹת שַׁבָּת קֹדֶשׁ, כִּי שְׂמֵחַ לֵהֵב לְבוֹ לְקַבֵּל שַׁבָּת בְּשִׂמְחָה גְּדוּלָה וְעֲצוּמָה פְּרָאוּי" – ולכן כשאדם לומד כמה השבת היא גדולה וחשובה אצל הקב"ה – זה עצמו ההכנה לשבת.

הקשר בין פרשת 'ויקהל' לבין פרשת ה'חודש'

נחזור לענין שפתחנו בו, על הקשר בין פרשת השבוע לפרשת החודש, הקב"ה אומר בתורה: "החודש הזה לכם ראש חודשים ראשון לכם לחודשי השנה", זוהי המצווה הראשונה שעם ישראל קיבלו – מצות 'קידוש החודש'. וכדי לבאר את הקשר בין פרשת 'ויקהל' שזה העניין של שבת, לפרשת החודש, קודם כל נצביע על ההבדלים הגדולים בין שבת לבין ראש חודש והמועדות. הבדל א': הגמרא בחולין (דף קא) אומרת "שבת קביעא וקיימא", כלומר, שבת לא תלויה בבית הדין שיקדשו את השבת, אלא כל שבעה ימים יש שבת קודש כבר מזמן ששת ימי בראשית, ולעומת זאת ראש חודש והמועדות תלוי בקידוש של בית דין.

וזה היסוד שאמרנו, שגם עכשיו שאין לנו בית מקדש הקב"ה השאיר לנו את קדושת בית המקדש בבתי כנסת ובתי מדרש, וכן את קדושת השבת, ולכן גם אדם שהיה במדבר, ולא יודע מתי זה יום שבת, אז אפילו ששבת היא 'קביעא וקיימא', הקב"ה נתן לו אפשרות לקיים מעין שבת (כמבואר בגמ' בשבת דף סט), לספור ששה ימים ואז הוא עושה שבת, וגם אם יצא לו ששבת ביום חול,

שהם פחות יודעים, ואז האבא אומר לילד תקשיב בשיעור תלמד יותר טוב וכו'. ומספר רבי יהודה עדס שאימא שלו שמעה את זה פעם, ואמרה לו: "יהודה, שולחן שבת זה לא בית משפט". בשולחן שבת צריך רק לשמוח, גם אם הילד לא יודע טוב את הפרשה, את החינוך לא עושים בשולחן שבת, אלא רק תפרגן לילד ותעשה הרבה שמחה, אל תעשה לילד שום בחינה בשולחן שבת. וזה ענין למעשה, צריך שהילד יזכור ששולחן שבת זה דבר מתוק, שלא יזכור חס ושלום ששולחן שבת היה כמו בית משפט שהוא צריך לתת דין וחשבון מה הוא למד בשבוע, זה לא דבר שהילד אוהב, מאוד מאוד חשוב ששולחן שבת יהיה צרוב בתודעה של הילדים כמקום של עונג. לכן בשולחן שבת צריך לשיר ולשמוח, וגם שיהיה 'מילתא דבדיחותא'. וזה הזמן לפרגן לאשה על האוכל הטעים, וכן לילדים, ושלא יהיה ח"ו שום כעס והקפדה והערות של ביקורת. בשולחן שבת, עיקר התפקיד של האבא זה לעשות שמחה בבית, ושיהיו כולם בשמחה עצומה ותענוג, ביום שבת קודש.

כשיש שמחה על שולחן שבת, אפשר לקבל על השולחן רוח הקודש

כי כיון שענין המשכן ובית המקדש, שהסברנו שזו גם הבחינה של שבת, הוא לזכות לרוח הקודש, והרי הקב"ה שורה דווקא ע"י שמחה, ואדם שרוצה לזכות ברוח הקודש זה רק ע"י שמחה, כמו שכתוב אצל אלישע, "וַיְהִי כַּנְגֵן הַמְנַגֵּן וַתְּהִי עָלָיו יַד ה'" (מלכים ב' ג, טו) כלומר, כדי שתזכה לקבל את ההשפעה שיכולים לקבל מהמשכן ומבית המקדש, אתה צריך שמחה !!! ונסביר את הדברים יותר בהרחבה. בזמן בית המקדש, כשהנביא היה רוצה לקבל רוח הקודש, הוא היה מגיע לבית המקדש, והיה רואה את הכהנים בעבודתם ולוים בזמרים, וישראל במעמדם, ושם מרוב הקדושה שהיתה במקום הייתה שורה עליו רוח נבואה. (וכן גם כל אדם בומן בית ראשון שהיה נכנס למקדש, ועשה את ההכנה המתאימה לכך, הוא היה זוכה לרוח הקודש).

הנביא יונה בן אמיתי זכה לרוח הקודש ולנבואה, להיות אחד מכ"ד נביאים שהספר שלו נכנס לכתבי הקודש, וזכה שאנחנו קוראים את כל הספר שלו מתחילתו ועד סופו בהפטרה של מנחה של יום כיפורים, וכל זה זכה יונה בן אמיתי, שהוא נחשב כבן הרוחני של אליהו הנביא, כי נקרא 'בן אמיתי' על שם הפסוק שכתוב על אליהו הנביא: "וַיִּתְאַמַּר הָאֱלֹהִים אֶל-אֱלִיהוּ, עֲתָה זֶה יִדְעָתִי כִּי אִישׁ אֱלֹקִים אָתָּה, וְדַבֵּר-ה' בְּפִיךָ אֲמֵת" – (מלכים א' יו, כד) ולכן יונה נקרא: יונה בן אמיתי, (כמבואר בוזהר בפרשתנו פרשת ויקהל ח"ב דף קצ"ג). כי יונה הנביא חי בזכותו של אליהו הנביא. יונה הוא בן האשה הצרפית שמת, ואליהו הנביא החייהו, והוא נחשב לבנו. וממה יונה זכה לרוח הקודש? משמחת בית-השואבה, כמבואר בירושלמי (סוכה פ"ה ה"א) ששמח יונה מאוד שם.

וכעת לפי מה שהקדמנו, שאמנם אין לנו בית המקדש, אך יש לנו קדושת שבת שהיא כמו משכן, והבית שלך בשבת קודש

המועדים באים זכר לנס ומופת, לעומת זאת השבת שהיא כל כך קדושה, אינה לשום זכר של נס כלל. אלא העניין של שבת הוא: שהקב"ה "ביום השביעי שבת מכל מלאכתו אשר עשה", וגם אנחנו שובתים בשבת קודש, ובוה אנחנו מראים את האמונה שלנו בהקב"ה, כשאנחנו שובתים כמו שהוא שבת, העניין של שבת – להראות את האמונה הברורה והתמימה שלנו בקדוש ברוך הוא.

יוצא שיש כאן שני סוגים של אמונה: שבת – והמועדות. האמונה שיש לנו בכוח המועדות, היא אמונה בגלל שהקב"ה עשה לנו אות ומופת. לעומת זאת, שבת זה אמונה פשוטה ותמימה, בלי אותות ומופתים, אף אחד לא ראה את השביתה של הקב"ה, גם האדם הראשון לא ראה את הבריאה, וממילא את השביתה ממנה, כי הוא נברא בערב שבת אחר כל הבריאה, ומיד נכנס לשבת. כל העניין של שבת קודש זה רק עניין של אמונה, ולא היו אותות ומופתים, לעומת זאת את כל החגים קיבלנו מאבותינו את הניסים שהם ראו, אני קיבלתי מאבא שלי ואבא שלי מסבא שלי, וככה והלאה עד יוצאי מצרים, שאז ראו עם ישראל בעיניים איך שהקב"ה עשה את 10 המכות וכל המופתים, הם ראו בעיניים איך הקב"ה נתן את התורה בהר סיני, ראו את הענני כבוד, וסיפרו את זה לבניהם.

האמונה שלנו היא מסורת של עם שלם מאב לבן

כל האמונה שלנו מבוססת על העברה מדור לדור, שהרי אף אדם לא יספר לבן שלו דבר שקר שכביכול קרה לו, למשל אף אחד לא יספר לבן שלו שהיה במטוס והמטוס התרסק והוא נפל ליס, והוא שחה את כל הים התיכון ויצא מהים וכך הוא ניצל, ויעשה חג על זה כל שנה, אם לא היה כל זה במציאות, וכל שכן שעם שלם לא יעשה דבר כזה על אותו סיפור, אם לא ראו כל העם את זה בעיניים. אם עם ישראל לא ראו בעיניים את עשר המכות ויציאת מצרים, ואת מתן תורה, ואת ענני הכבוד, לא היו עם שלם מספרים זאת לבנים שלהם, והבנים לנכדים, ככה במשך אלפי שנים מאז יציאת מצרים ועד ימינו, ועושים חג על זה, אם לא היה כל הדבר הזה במציאות. זה חיזוק הכי גדול לאמונה שלנו, בכך שאנו חוגגים את המועדים, לזכר הניסים שהיו לאבותינו ועושים את החג בשמחה גדולה ובסעודה, ומכניסים את זה לילדים שלנו בתודעה, והם ימשיכו לקיים את החגים ויעבירו לילדים שלהם, וכך זה עבר בכל הדורות עד היום, כי התורה היא ירושה לנו מאבותינו. ולהבדיל אלף אלפי הבדלות מהנוצרים והמוסלמים, שבא איש אחד והתחילו לספר סיפורים לאנשים, כל מיני שטויות, ולא היה עם שלם שראה בעיניים מה שאבותינו ראו בעיניים את האותות והמופתים].

על כל פנים, האמונה שבאה לנו מהחגים היא אמונה שבאה בזכות אותות ומופתים שהקדוש ברוך הוא עשה לכל עם ישראל לעיניהם, לעומת זאת, האמונה של שבת קודש זו אמונה

זה נחשב כלפי הקב"ה שהוא שמר את השבת, וזה כמו פסח שני, שאף שהוא נעשה לא בזמנו, הוא עושה זכר ותשלומין. כמה הקב"ה אוהב אותנו ורוצה שנזכה תמיד לקדושת ביהמ"ק שהיא עכשיו הקדושה שבשבת, ולכן אפילו מי שלא יודע מתי יום שבת יש לו איזה תקנה של מעין שבת.

שבת הקב"ה קובע חודשים ומועדים עם ישראל קובע

שבת שונה מראש חודש והמועדים, כי שבת 'קביעה וקיימא', וראש חודש וכל המועדים תלויים כמה שבית דין מקדשים את החודש. כמ"ש: "אלה מועדי ה' מקראי קדש במועדם", ודרשו חז"ל (ראש השנה כה): "אשר תקראו אתם – אפילו מוטעים אפילו שוגגים, ואפי' מזידים", כלומר, בית הדין הם אלו שקובעים מתי יהיה קידוש החודש, וברשותם גם לדחות את קידוש החודש לפי הצורך (למשל לא רוצים שיום כיפור יהיה ביום ראשון, כיון שאחרי שהיה לאדם תענוג שבת, פתאום ייכנס לצום זה קשה לו. וכן שלא יצא יום כיפור ביום שישי, כדי שלא יעלה מחיר הירקות וכו'), מזה היו עושים? בית הדין היו מקשים על העדים, היו מסבכים אותם (אפילו שידעו שהם מעידים אמת), וזה כדי לסדר את קביעות החודש כרצונם. ולמרות שבאמת היום צריך להיות ראש חודש, הקב"ה נותן לבית הדין את הכוח לקבוע מתי יהיה ר"ח. וקביעות היום של ראש חודש תשרי תקבע גם מתי יום כיפור, ואם בי"ד קבעו שראש חודש הוא יום אחד יותר מאוחר, אז אף שעל-פי מולד הלבנה יום כיפור היה צריך להיות כיפור ביום ראשון, ועכשיו שהם איחרו יום, יום כיפור יצא ביום שני, ומי שיאכל ביום שני חייב כרת מהתורה, וביום ראשון ערב כיפור (שהוא במקור אמור להיות יום כיפור) צריך לעשות סעודה גדולה, כזה כח גדול נתן הקב"ה לבית הדין לקבוע את הראשי חודשים, גם מזה נגרר מתי אוכלים חמץ ומתי אוכלים מצה, הכול בית הדין קובע. נמצא, שהשוני הראשון בין שבת לבין ראש חודש, 'שבת' הקב"ה קובע – השם יתברך הוא מקדש את השבת, לעומת זאת את המועדים קובעים עם ישראל שהם הבית דין. לכן מברכים בתפילה ובקידוש: "ברוך אתה ה' מקדש השבת", ולא מזכירים את ישראל, אבל בימים טובים אומרים: "מקדש ישראל והזמנים". ולכאורה קשה כמו שאלת הגמרא (ברכות מט.) 'איך חותמים בשתים', ולמה אומרים מקדש ישראל והזמנים? עונה הגמרא: ישראל הם שמקדשים את הזמנים והמועדים ולולא שעם ישראל מקדשים את הזמן אין לך שום חג ומועד, ואם כן הקדושה מגיעה דווקא ע"י ישראל, ולכן זה דבר אחד.

'שבת' שונה מהמועדים שבאים לזכר נס או מופת - ב' סוגי אמונה

הבדל ב': שבת לא באה לזכר שום נס ומופת, בשונה מכל החגים הבאים לזכר נס ומופת שעשה לנו הקב"ה: פסח – לזכר כל הניסים והמופתים שהקב"ה עשה לנו ביציאת מצרים ובקריעת ים סוף. שבועות – כל המופתים שהיו במתן תורה. סוכות – זכר לענני כבוד במדבר. חנוכה – נס החשמונאים. פורים – זכר לנס ההצלה מגזירת המן בימי מרדכי ואסתר. ולכן כאמור, כל

למדוד את הגדולה שלהם), ואומר רבנו שלפעמים, דווקא הם הצדיקים הכי גדולים, והם בחינת 'שבת', שאינה באה לזכר אות או מופת, אלא שבת באה בשביל האמונה הפשוטה.

הווארט של ר' אלימלך בפסוק ויעברו בתוך הים ביבשה

שבוע שעבר היה ההילולה של רבי אלימלך מליז'נסק, עדיין אנחנו בתוך הימים הקדושים ונזכיר תורה מאוד עמוקה של רבי אלימלך מליז'נסק שהיא בדיוק הדברים שלנו. אומר ה'נועם אלימלך' (בלקוטי שושנה) על הפסוק: 'ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים', מה הפשט בתוך הים? עם ישראל היו בתוך הים בתחושות עילאיות, 'ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל וכו'', 'והמים להם חומה מימינם ומשמאלם', אין לך יותר ממה שבני ישראל הולכים בתוך הים, אבל אומר רבי אלימלך: ובני ישראל הלכו ביבשה – כמו כשהם היו בתוך הים: באותה דבקות, באותה הרגשת אלוקות, ובכל הבחינות שהיה כשראו את האותות והמופתים בקריעת ים סוף, בני ישראל הלכו ביבשה כמו שהלכו בתוך הים, באותה בחינה בדיוק. וזה העניין של שבת קודש, תעשה שבת בשמחה כמו שאתה עושה את פסח, שבועות וסוכות, בשמחה גדולה בגלל הניסים שזה בחינת 'בתוך הים', אבל גם ביבשה, גם כשאין שום נסים והכל נראה יבש, אם אתה מ'בני ישראל' – אומר רבי אלימלך: תלך ביבשה כמו שאתה הולך בתוך הים, זה חידוש עמוק של רבי אלימלך מליז'נסק. שמתוך דבריו יש לנו ללמוד כיצד לקדש את השבת בשמחה גדולה כמו ביו"ט.

אם שבת היא זכר לשביתה, מדוע אומרים בה זכר ליציאת מצרים

נשאל שאלה: אומרים בקידוש: 'ישבת קדשו בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן הַנְּחִילֵנוּ, זָכְרוֹן לְמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, תַּחֲלָה לְמִקְרָאֵי קֹדֶשׁ, זָכָר לְיַצִּיאַת מִצְרַיִם', וגם בעשרת הדברות (בדיבורת השניות): 'וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וַיֹּצִיאֲךָ ה' אֱלֹהֶיךָ מִשָּׁם ... עַל כֵּן צִוְּךָ ה' אֱלֹהֶיךָ לַעֲשׂוֹת אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת', וגם בתפילה אומרים את זה, ולכאורה קשה מה הקשר בין שבת לבין יציאת מצרים, הרי לפי מה שהסברנו, שבת אין לה קשר לניסים ולמופתים שהיו ביציאת מצרים, ושבת זה כבר מבריאת העולם, זה לא קשור לעניין של יציאת מצרים, אז למה אומרים זכר ליציאת מצרים? עוד שאלה, איך שבת נקראת "..." תחילה למקראי קודש", הרי למדנו שיש הבדל גדול בין מקראי קודש שבית הדין קובע, לבין שבת שהיא "קביעה וקיימא" מששת ימי בראשית, ואין קשר לכאורה בין השבת לבין מקראי קודש – שהם המועדים? ונגיד עוד דבר עמוק, דהנה שבת היא לא אחת משבע מצוות בני נח, ולכאורה קשה אם שבת התחילה מהבריאה, והקב"ה ברא את אדם הראשון ביום שישי כדי שייכנס מיד לשבת ומנוחה, אז היה מתאים שאדם הראשון יקבל את מצות שבת (הרי באמת מתוך ה- 7 מצוות בני נח, שש מצוות כבר קיבל אותם אדם הראשון, כמובא בגמרא סנהדרין דף נ"ג) וכיוון ששבת כל כך חשובה, והיא תחילת הבריאה, הייתי

פשוטה ותמימה. היא בלי אותות ומופתים, שהקב"ה שבת ביום השביעי, ואנחנו עושים שבת זכר למעשה בראשית, וזה הנקודה של האמונה בשבת קודש. אנחנו בתוך ברסלבים מאוד מסתדרים עם האמונה של שבת קודש, כי רבנו אוהב את העניין של אמונה פשוטה ותמימה, והרחיק מאוד מחקירות או מאמונה דוקא ע"י אותות ומופתים.

רבינו היה מעט אסור באותות ומופתים

כתוב בשיחות הר"ן (שיחה קפ"ז): "רבנו בימי חייו היה קצת אסור במופתים", רבי נתן אומר שכשרבנו כבר היה עושה מופת, הוא היה צריך להתפלל שהמופת ישכח, ואם לא, זה היה עולה לו בבריאות שלו. ומעשה שהיה שפעם אחת ישבו בשולחן של רבנו הרבה אנשים, והיה שם איזה יהודי שהיה סובל מכאבים עצומים ביד, והיה תולה את היד למעלה, ואנשי שלומנו מאוד ריחמו עליו, כי התרופה שהרופא רשם לו היתה עולה הון עצום ולא היה לו כסף, והוא סובל מכאבים. והם סיפרו זאת לרבנו באותה שבת על היהודי הזה שכ"כ סובל, ובקשו שירחם עליו. ואז רבנו שאל פתאום: "ליהודי הזה יש אמונה? אז כולם צעקו: 'כן'. וכך כמה פעמים. אמר רבנו: "טוב, אם יש אמונה אז תוריד את היד", והוא נבהל והוריד אותה מהתלייה שלה. ורבנו אמר: "אתה בריא והכל בסדר", הכאבים שהיו לו התרפאו. אחר כך ביום ראשון, רבנו אומר לרבי נתן שהוא חולה מאז שהוא עשה את המופת. כי עולה לו ביוקר כל מופת. רבי אברהם ברבי נחמן אמר שגם מצד זה הקב"ה נתן עצה בדעת רבי נתן שאנו לא יכולים להבין אותה, שלא לכתוב את המופתים שהוא ראה בעיניים מרבנו. ורבי נתן כל פעם כותב "אין אנו עסוקים לכתוב מופתים מרבנו כי לא בזה תהילתו", (כלומר, הגם שרבנו עשה מופתים גדולים, בכל אופן לא זו הגדלות האמתית שאנו צריכים להזכיר ולעסוק בה, כי אם בתורתו הנפלאה והדרך בעבודת השם שגילה לנו), אך בכל זאת היה מאוד חשוב לנו לדעת מופתים מרבינו, ולכן ואומר רבי אברהם ברבי נחמן שגם זה הסיבה מאת ה', כי לא זו הייתה ההנהגה של רבנו דרך עניין של מופתים. רבנו הוא בבחינת 'שבת', שהאמונה שלה היא אמונה תמימה ופשוטה שלא מגיעה מחמת חקירות, ושראיתי משהו בעין ואני מתפעל, אלא זו אמונה פשוטה ותמימה שהקב"ה אוהב אותי, וזו היתה הנקודה של רבנו.

מובא בליקוטי מוהר"ן (תורה רמ"ג ח"א) שיש צדיקים שלא רואים מהם עבודות קדושה וטהרה וכו', והם הרבה יותר גבוהים במעלתם מצדיקים שאתה רואה מלאכים נמצאים אצל השולחן שלהם. והראייה של רבנו לכך? כתוב: "כל השירים קודש, ושיר השירים קודש קדשים", שיר השירים גבוה יותר מכל השירות. והנה בשיר השירים אין שם מילה שום של קדושה או טהרה, כי שיר השירים זה שיר של אהבה ברמזים, בין הקב"ה לכנסת ישראל והוא נקרא קודש קודשים. אותו דבר יש צדיקים, שאתה לא רואה אצלם עבודות וסיגופים, (שלפי זה רצית

על יום שבת (שהרי עדיין הקב"ה לא גילה את השבת במצרים), ומשה נתן יום מנוחה בדיוק את יום השבת, ולא טעה לתת להם יום ראשון או יום אחר, ולכן היה למשה רבנו שמחה גדולה במצות השבת.

עם ישראל נחו בשבת כבר במצרים, ומיד כשיצאו ממצרים, הם נצטוו במרה על השבת (עוד קודם מתן תורה) זאת אומרת, שהעניין של שבת קשור דווקא לבחירה של עם ישראל. והביאור, כי כמו שאי אפשר להבין למה נבחר יום השביעי משאר הימים, וכמו ששאל טורנוסרופוס את רבי עקיבא (סנהדרין דף סה:) 'מה יום מיומיי', למה אתה מקדש את היום השביעי יותר מכל השבוע, וכי השמש זורחת ביום שבת שונה מיום רגיל? וענה לו ר' עקיבא מה גבר מגוברין, כלומר למה אתה מלך, ואמר לו שבחרו בו להיות מלך. וענה לו ר' עקיבא שאותו דבר שהקב"ה בחר בו, ואותו דבר עם ישראל, מה ההבדל בין עם ישראל לבין הגויים, (גם גוי עם שתי עיניים, אף, ופה), כולנו בני-אדם, אלא שהקב"ה בחר בעם ישראל – "אתה בחרתנו מכל העמים" – ולכן מתנת השבת היא קדושה שמגיעה לעם הנבחר למעלה מטעם ודעת, ולכן גם זה שייך רק לעם ישראל ולא לאומות העולם, כמו שיום שבת מיוחד מכל ימי השבוע, אע"פ שאין הבדל ביניהם, ולכן השבת זו מתנה שהקדוש ברוך הוא נותן רק לעם ישראל, והיא לא שייכת לשאר העמים, השבת ועם ישראל שניהם נבחרו למעלה טעם ודעת.

אומר המדרש (בראשית רבה יא, ח) שהשבת אמרה: "לכולם יש בן זוג, ולי אין בן זוג. אומר לה הקב"ה: כנסת ישראל הוא הבן זוג שלך", עם ישראל והשבת – זה חתן וכלה. אבל מתי אנו נקראים עם ישראל? רק כשיצאנו ממצרים. וזה הקשר בין שבת ליציאת מצרים, כי יציאת מצרים ייחדה אותנו להיות לעם, ורק אז היה שייך לתת לנו את השבת, אך קודם יציאת מצרים לא היינו עם, וכל זמן שלא היה עם ישראל, לא היה עדיין את השבת, ולכן בדורות הקודמים כל זמן שלא היה עם ישראל לא היה גם שבת, ואדרבה גוי ששבת חייב מיתה, ורק כשהתייחדנו ונעשנו להיות לעם ישראל ביציאת מצרים, אז מיד נתנה השבת. וזהו מה שאומרים בתפילה ובקידוש זכור ליציאת מצרים שהרי השבת ניתנה לעם ישראל מיד ביציאת מצרים כשנעשינו עם, וזה הקשר בין שבת ליציאת מצרים.

עד מצות קידוש החודש היה התאריך רק לפי השמש

המצוה הראשונה שנקרא עליה בפרשת החודש (וניתנה לעם ישראל אפילו עוד קודם השבת) "החֲדֹשׁ הַזֶּה לְכֶם רֵאשׁ חֲדָשִׁים רֵאשׁוֹן הוּא לְכֶם וגו'", מצות קידוש החודש שקיבלנו עוד במצרים, ולא רק במרה אחרי יציאת מצרים. וכתוב שהקב"ה אמר: 'עד עכשיו הייתי מקדש חודשים, מעתה ואילך אתם תהיו מקדשי חודשים' כלומר, שעם ישראל מקדש את החודשים ומעבר את השנים. יש מפרשים שאומרים, שהשתנה עוד דבר מאוד גדול, והוא: שעד יציאת מצרים שנצטוו "החודש הזה לכם ראש חודשים", ישראל

מצפה ששבת תהיה אחת משבע מצווה בני נח, והרי זה לא כך, כי "גוי ששבת חייב מיתה". גיורת אחת שהכרנו שהייתה בתהליכי הגיור, סיפרה שהדבר שהיה לה הכי קשה, זה היה לחלל את השבת עד סוף תהליך הגיור, והיא ממש סבלה מזה, בהתחלה הייתה קורעת נייר טואלט, ואמרת לה שזה שיש בזה מחלוקת אם זה אסור זה לא פשוט, אמרתי לה 'את צריכה להדליק אש', וזה היה לה מאוד קשה. אך מצד שני אסור לה לשבות, "גוי ששבת חייב מיתה", וכל פעם שהדליקה גפרור היא הרגישה שהיא נשרפת – כי כשמתחילים להתגייר ומתקרבים ליהדות, מבינים את האור של שבת קודש, עד כמה הוא עצום, ולא מבינים איך אפשר לחלל אותו.

למה שבת קודש אינה אחת משבע מצוות בני נח

והשאלה, למה גוי כל כך מופקע משבת קודש? ואם תגיד, טוב הקב"ה מכיר אותם והם לא יעמדו בשבת קודש, הרי בשביל גוי, גם-לא תגנובי ו'לא תרצחי ו'לא תנאפי' – זה לא פחות קשה לו, כמוכא בגמרא (בב"ק לח.) ששבע מצוות בני נח הם לא עמדו בהם, א"כ גם גבי שבת אין טעם כזה שהקב"ה ידע שהם לא יעמדו בו ולכן לא נתן להם, וא"כ למה שבת שהיא יסוד האמונה אינה אחת משבע מצוות בני נח, הרי על האמונה להאמין בקב"ה (שזה היפך עבודה זרה) הגוי כן מצווה, ואם כן למה הגוי מופקע לגמרי דווקא ממצות השבת? והתשובה: שבת היא גם זכר ליציאת מצרים, ונכון שהקב"ה הוא מקדש את השבת, אך כדי לקדש את השבת, צריך שיהיה – "אתה בחרתנו מכל העמים" – ואז אפשר לתת לעם הנבחר את היום הנבחר. כלומר, העניין של קדושת השבת הוא תלוי רק בכך שעם ישראל נבחר להיות עם, וזה היה רק ביציאת מצרים.

וקודם שנבאר יותר נקדים: כתוב על משה (ואנחנו אומרים את זה בתפילת שבת בבוקר): "יִשְׁמַח מֹשֶׁה בְּמִתְנַת חֶלְקוֹ, כִּי עֶבֶד נֶאֱמַן קָרָאתָ לוֹ" למה משה שמח במתנת חלקו? יש פירוש נפלא שכתב הטור (או"ח סימן רפ"א), שהעניין הוא כשמושה בא אל פרעה, (ומשה רבנו היה חביב מאוד אצל פרעה, שהיה בנה של בתיה וכמו נכד של פרעה) לשכנע אותו שיקל על עם ישראל, אמר לו: כל מה שאתה משעבד את בני ישראל זה בגלל שיש לך סיבה, שהם לא יפרו וירבו, אבל תכל'ס תהיה גם כן 'ביזנס מן', הרי אחרי הכל הם מועילים לממלכה, בונים את פיתוס ורעמסס. עכשיו תשמע עצה: אם תעביד את עבדיך שבע ימים בשבוע הם בסוף ייגמרו וזה חבל, אתה צריך אותם, תן להם יום אחד מנוחה, וע"י זה יהיה להם כוח, והם יעבדו בששה ימים יותר מה שעובדים כל השבוע, וגם הם יעבדו לאורך זמן. פרעה קיבל את דבריו והשתכנע, ומיד משה רבנו הוציא כרוז בשם פרעה שבכל יום השביעי לא עובדים וזה יום מנוחה לכולם. ואם כן כבר במצרים קיבלנו את השבת כיום מנוחה, ואחר כך כשהקב"ה ציוה על מצות השבת אז נאמר: "יִשְׁמַח מֹשֶׁה בְּמִתְנַת חֶלְקוֹ וגו'", משה שמח שהוא כיוון מדעתו

שבת היא "קביעא וקיימא", ואין כאן שינוי הטבע בקביעתה, וממילא לא צריך שבת דין יקדשו את השבת. כשאתה צריך לעשות מופת ושינוי הטבע – זה הכוח של בית הדין של ישראל.

ה'שבת שייכת לשם 'אלקים' והמועדים שייכים לשם הוי"ה

אם מסתכלים ב'שמות הקודש', העניין של שבת זה: ויכל אלוקים ביום השביעי וגו', שלוש פעמים מוזכר בזיכולו' שם אלוקים, מכיוון ש'שבת' שייך לשם 'אלקים'. לעומת זאת החגים הם שייכים ל'שינוי הטבע', ולכן הם שייכים לשם הוי"ה, השם אלהים כידוע זה גימטריה 'הטבע' (86), 'אלוים' זו ההנהגה של הקב"ה בתוך הטבע, לעומת זאת שם הוי"ה זו ההנהגה של הקב"ה שהיא למעלה מהטבע, כי המועדים באו לזכר הניסים והמופתים, שזו הנהגת הקב"ה שהיא מעל מהטבע, ולכן אנו יכולים לשנות הטבע ולקבוע את החדשים ואת המועדים, ולכן המועדים שייכים לשם הוי"ה, כמו שמוזכר בפסוקים של פרשת המועדים תמיד מוזכר שם הוי"ה ולא נזכר שם אלהים, כי שם הוי"ה הוא ההנהגה של הקב"ה שהיא למעלה מהטבע, לעומת זאת שבת היא ההנהגה של הטבע – 'קביעא וקיימא', אין מופת' כדי לקדש שבת, ולכן שבת זה שם אלוקים.

הייחוד השלם הוא כשמייחדים את שמות הוי"ה אלוקים יחד, ואז השם שלם, כמו שכתוב: 'ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמם' – הוי"ה ואלוים ביחד, וכשיש ייחוד של שני השמות האלה ביחד, אז השם שלם, ושני השמות יחד הם גימטריה אמן (81) זהו החיבור של המועדים עם השבת, השבת נותנת את שם 'אלוים', והמועדים נותנים לך את שם הוי"ה, והשבת היא: 'תחילה למקראי קודש' – ולכן החיבור ויקהל פקודי ה'חודש' זה ייחוד שלם של שם הוי"ה עם שם אלוקים.

ונסיים מעין הפתיחה שאמרנו, שצריך לשמוח הרבה, ולשמוח בלי דאגות, זאת אומרת שכל אחד ינהיג את השולחן שבת שלו בשמחה כל כך גדולה, בלי דין וחשבון, לא מחנכים על שולחן שבת, לא מעבירים ביקורת לא על האשה ולא על הילדים בשולחן שבת, זה לא הזמן, ובכלל לא מחנכים בשבת קודש, בשבת קודש צריך שיהיה דבר אחד – צריך שיהיה שמחה, אהבה, ושלוש בינו לבין אשתו ועם הילדים, השם יזכנו ואמן.

שבת שלום ומבורך. עריכה: ליאור גבע

(מקדש לע"נ צביה בת סאלם – צדוק בן צאלח – חיים בן מוסא ז"ל ת.נ.צ.ב.ה.)

היו מונים לפי החמה (365 יום כמו הגויים) ויש לזה הוכחה מדור המבול, (וכך מדויק ברש"י בראשית ח, יד ששנת המבול הייתה 365 יום כמו שנת חמה ולא רק 12 חודש של חודשי הלבנה), וכך היה עד קידוש החודש של יציאת מצרים היינו גם אנחנו מונים לפי התאריך הלועזי (של חודש אחד 30 יום וחודש הבא 31 יום) וכשקיבלנו את מצוות קידוש החודש, היה שינוי במהות של 'סוג התאריך' בעם ישראל, והתחלנו למנות גם ללבנה (לחודשי השנה) והיו מקדשים את החודשים ואת השנים לפי 'קידוש החודש'.

מתי נהיה השינוי המהותי? 'שגם הם עתידים להתחדש כמותה' עד שלא היה 'עם ישראל' שהוא דומה ללבנה, כל התאריך היה תלוי רק בחמה, וברגע שנהיה עם ישראל שגם הם עתידים להתחדש כמותה שאנו דומים ללבנה, השתנה כל התאריך. ויוצא שגם עניין קידוש החודש – תלוי בזה שיש עם ישראל, ולכן גם השבת נקראת: "תחילה למקראי קודש", כי השבת מעידה שעם ישראל נבחר לעם, כי לא ניתנה השבת עד שהיה עם ישראל, והיא תחילה למקראי קודש, כי קודם שהיה עם ישראל – לא היה קידוש החודש, אלא רק תאריך לועזי (מנו לפי החמה) ורק כשנהיה 'עם ישראל' שהם בחינת 'שבת', והם קידשו את החודשים – אז היה את קדושת המועדים והחגים.

ע"י קידושי השנה והחודש ישראל משנים את הטבע

ולפי זה נקשר את עניין פרשת ויקהל ופרשת ה'חודש' יחד. כתוב בירושלמי (כתובות פ"א סוף ה"ב) שהעניין של ראש חודש זה גם משנה את הטבע. והירושלמי מביא דוגמה, הדין שבתולה אם היא נבעלה בתוך שלוש שנים, בתוליה חוזרים, לעומת זאת אם היא נבעלה אחרי שלוש שנים, אין בתוליה חוזרים. אומר הירושלמי שאם היא נבעלה בדיוק בסוף השלוש שנים, ובית דין עיברו את השנה או את החודש, אז תשתנה המציאות של הילדה הזאת, ובתוליה יחזרו, כמו אותה אחת שהיא פחות משלוש שנים. ולמה? כי הכוח של בית דין בקידוש החודש הוא לשנות את הטבע. ולכן אנחנו מקדשים דווקא את הראש חודש ואת המועדות, לעומת זאת, את השבת רק הקב"ה מקדש ולא אנחנו. והביאור, השבת היא אמונה פשוטה, היא לא בא על נס ומופת כמו שדיברנו, החדשים המועדות הם זכר לניסים והמופתים שהקב"ה עשה לנו, ומכיוון שהמועדות הם זכר לניסים והמופתים, לכן נתן הקב"ה לבית דין כוח לשנות את הטבע ע"י שהם מקדשים את החדשים, וכשהם יקדשו, הם ישנו את הטבע של הבריאה כפי הקידוש שהם עשו. ולמה יש להם כח כזה? כי כל המועדות והחגים, הם באים בגלל הנס ושינוי הטבע שהקב"ה עשה לעם ישראל, ועל זה אנחנו חוגגים את החגים, ולכן גם קדושת המועדים באה תמיד ע"י שינוי הטבע שבית דין מקדשים את החודש. לעומת זאת שבת אנחנו לא יכולים לקדש אותה, אלא הקב"ה מקדש אותה, כי אין לנו בה התערבות, שבת היא זכר להנהגה טבעית של בריאת העולם,